

Järjestökysely 2023

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen
tutkimusohjelma (MIPA 2.0)

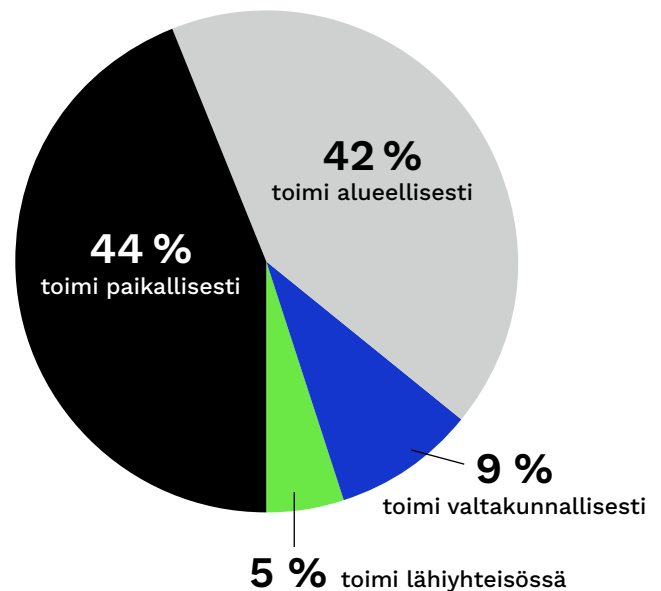
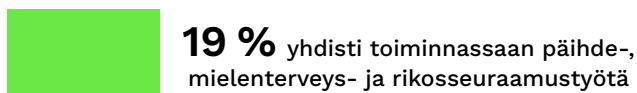
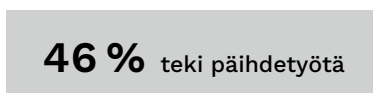
Kysyntä kasvaa, riittävätkö resurssit?

Ajankohtaistietoa päihde-, mielenterveys- ja rikosseuraamusalan yhdistyksistä

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelmassa (MIPA 2.0) tehtiin syyskuussa 2023 kysely päihde-, mielenterveys- ja rikosseuraamusalojen yhdistyksille. Kyselyssä kartoitettiin yhdistysten toimintaa ja toimintaympäristöä. Erityisteemat liittyivät hyvinvointialueuudistukseen, osatyökykyisten työllistämiseen sekä nuorten tavoittamiseen.

Kyselyyn vastasi 145 yhdistystä. Vastaajat painoutuivat yhdistyskentän kooltaan ja resursseiltaan suurempiin toimijoihin. Kyselyn keskeiset tulokset esitellään tässä infograafijulkaisussa. Tuloksia ei voi yleistää koko yhdistyskenttää koskeviksi.

Kyselyyn vastanneista yhdistyksistä (n=145)

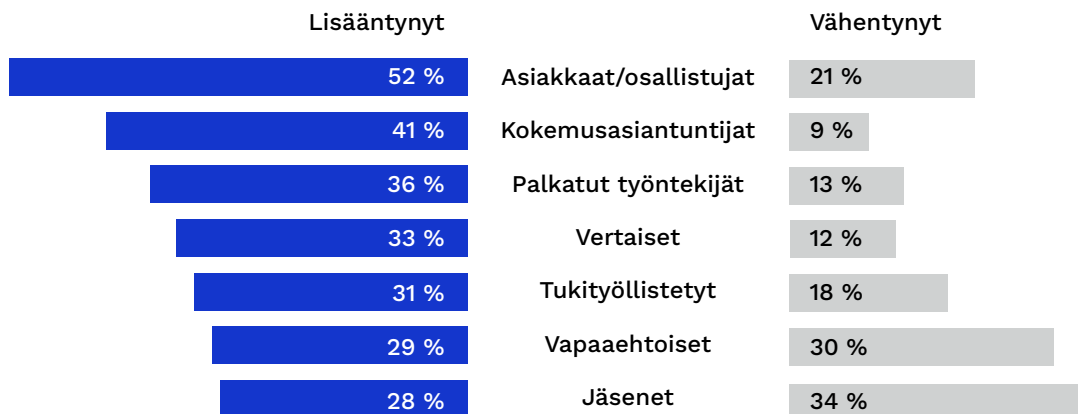
Tukea tarjottu yhä useammille

Yhdistysten tarjoamalle tuelle on ollut kasvavaa tarvetta. Yli puolet vastaajista ilmoitti yhdistyksensä osallistuja- tai asiakasmäärien lisääntyneen viimeisen kahden vuoden aikana. Joka viidennessä yhdistyksessä osallistujamäärät olivat vähentyneet. Jäsenten ja vapaaehtoistoimijoiden määrä oli puolestaan vähentynyt yhtä usein kuin kasvanut.

Kyselyyn vastanneista yhdistyksistä (n=145)

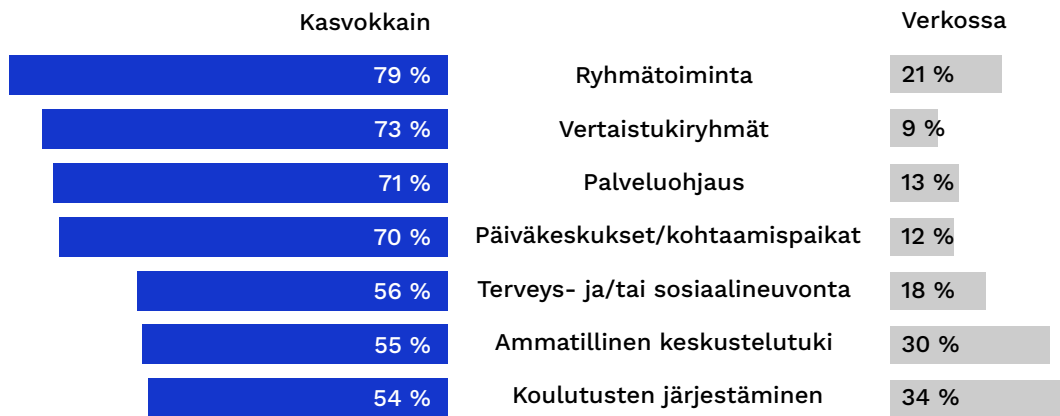
Toimijamäärien kehitys yhdistyksissä viimeisen kahden vuoden aikana

Toimintaa monipuolisesti kasvokkain ja verkossa

Yhdistysten keskeisiä toimintamuotoja olivat vertaistukiryhmät ja muu ryhmätoiminta, palveluohjaus sekä päiväkeskus- ja kohtaamispaikkatoiminta. Lähes joka toinen yhdistys tarjosi digitukea sitä tarvitseville. Jalkautuva työ ja ruoka-apu painottuivat päihdeyhdistysten toiminnassa. Mielenterveysyhdistykset tarjosivat päihdeyhdistyksiä useammin palveluja verkossa. Verkossa toteutettiin eniten koulutuksia, palveluohjausta, vertaistuki- ja muuta ryhmätoimintaa sekä ammatillista keskustelutukea.

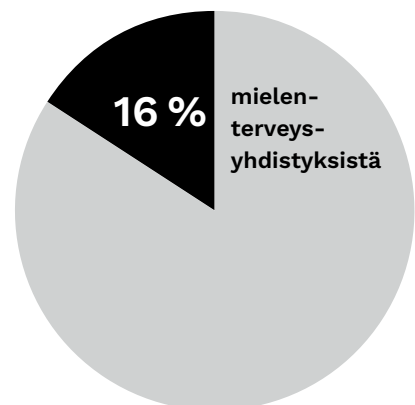
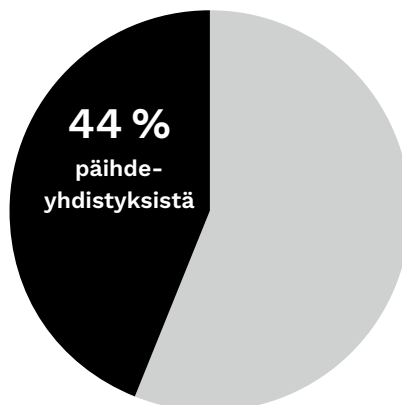
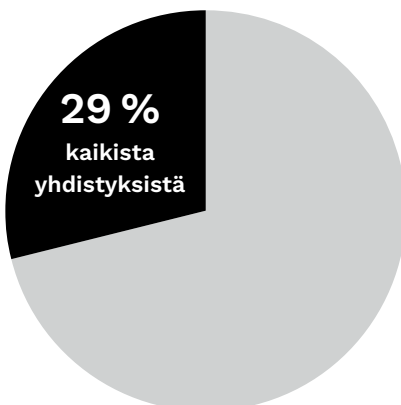
Yhdistysten yleisimmät toimintamuodot

Ostopalveluja tuotetaan sekä hyvinvointialueille että kunnille

Yli neljännes yhdistyksistä tuotti ostopalveluja. Päihdeyhdistykset tuottivat ostopalveluja useammin kuin mielenterveysyhdistykset. Neljännes yhdistyksistä tuotti ostopalveluja hyvinvointialueelle, joka kymmenes kunnalle tai jollekin muulle taholle kuten Kelalle, oppilaitoksille tai Rikosseuraamuslaitokselle. Tuotettuja palveluja olivat mm. kuntouttava ryhmä- ja työtoiminta, kuntoutujien asumis- ja tukiasumispalvelut, päiväkeskustoiminta ja etsivä nuorisotyö.

Ostopalvelujen tuottaminen

Ostopalvelujen tuottaminen

Yhdistyksissä kohdataan riippuvuuksia seksistä someen

Riippuvuusilmiöiden moninaistuminen näkyy yhdistysten toiminnassa. Alla oleva sanapilvi kuvaa vastaajien mainitsemia muita kuin päihde- ja rahapeli-riippuvuuksia, joita yhdistykset kohtaavat toiminnassaan. Mitä suurempi fontti, sitä useammin vastaajat olivat maininneet kyseisen riippuvuuden. Useimmin yhdistyksissä kohdattiin läheis- tai seksiriippuvuuksiin sekä ruokaan ja syömiseen liittyviä riippuvuuksia (kaikissa vähintään 20 mainintaa). Myös yksinäisyys oli mainittu useassa vastauksessa riippuvuusilmiönä.

Talous vakaa mutta niukkeneva

Vastaajista puolet arvioi yhdistyksensä taloudellisen tilanteen vakaaksi tai melko vakaaksi. Vajaa neljännos näki taloustilanteen melko tai erittäin epävakaksi. Yleisimmin yhdistysten rahoitus pohja koostui jäsenmaksutuloista, omasta varainhankinnasta, kunta-avustuksista ja STEA-avustuksista. STEA-avustuksia lukuun ottamatta rahoituslähteiden arvioitiin vähentyneen useammin kuin lisääntyneen. Lisäksi vajaa puolet vastaajista ilmoitti yhdistyksensä saavan rahoitusta hyvinvointialueelta.

49 %

melko/erittäin vakaa

28 %

ei vakaa/epävakaa

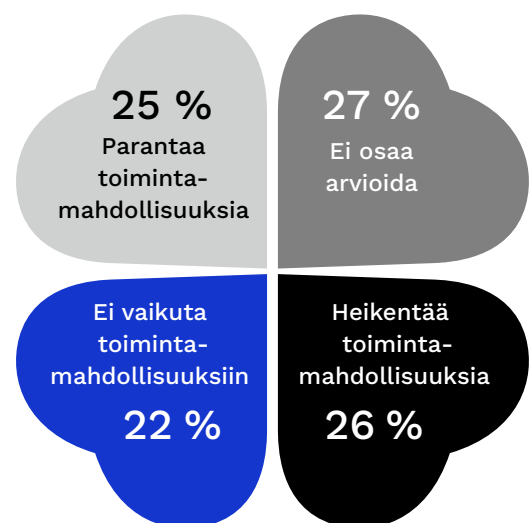
23 %

melko/erittäin epävakaa

Hyvinvointialueet tuoneet mahdollisuuksia ja uhkia

Hyvinvointialueuudistus on muuttanut monen yhdistyksen toimintaympäristöä. Yhdistysten arviot hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista toimintamahdollisuuksiinsa vaihtelivat suuresti. Neljännos vastaajista arvioi sen parantavan toimintamahdollisuuksia, toinen neljännos heikentävän ja kolmas neljännos katsoi, ettei uudistus vaikuta toimintamahdollisuuksiin. Viimeinen neljännos ei osannut arvioida uudistuksen vaikutuksia. Osassa yhdistyksistä oli myönteisiä kokemuksia ja odotuksia alkaneesta yhteistyöstä hyvinvointialueiden kanssa. Vastaajat toivat kuitenkin useammin esiin uudistukseen liittyviä kielteisiä tai huolestuneita näkemyksiä.

Yhdistysten arvio hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

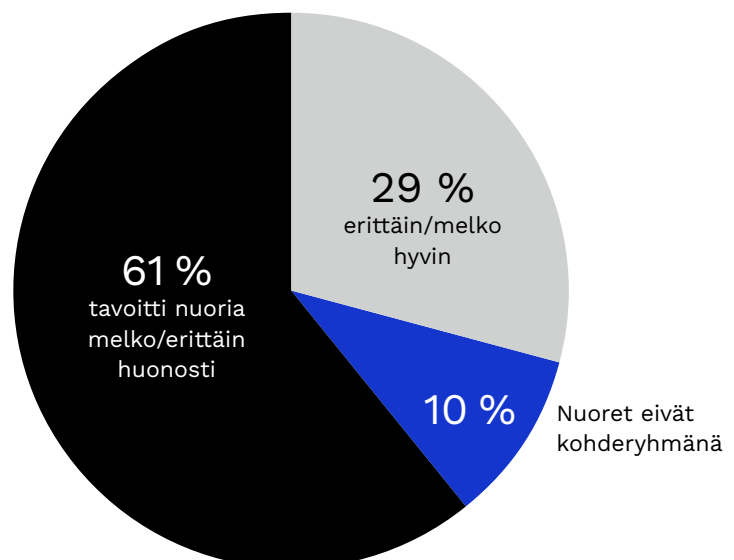
”Hyvinvointialue-
uudistus voi haastaa meitä
kehittymään ja kehittämään
toimintaa alueellisemmaksi,
toimimme tällä hetkellä vain
yhdellä paikkakunnalla.”

”Kaupunki olettaa,
että hyvinvointialue tukee
toimintaamme, mikä vähentää
kaupungilta saatavaa avustusta.
On haastavaa olla kunnan ja
hyvinvointialueen
rajapinnalla.”

Nuorten tavoittaminen vaatii uusia keinoja

Nuorten tilanne koronan jälkeisenä aikana on herättänyt huolta. Yli puolet vastaajista arvioi yhdistyksensä tavoittavan heikosti nuoria tai nuoria aikuisia, jotka voisivat hyötyä yhdistyksen tuesta. Tästä huolimatta reilu kolmannes vastaajista arvioi nuorten määrän lisääntyneen yhdistyksen toiminnassa viime vuosina ja kolmannes määrän pysyneen samana. Yleisimpiä nuorille suunnattuja toimintoja olivat vertaistukiryhmät, kohtaamispaikat sekä keskustelu- ja kriisiapu kasvokkain tai verkossa. Vaikeimmin toimintaan tavoitettiin syrjäytyneiksi kuvailtuja tai kotiinsa eristyneitä nuoria sekä nuoria, joilta puuttuu tieto tarjolla olevista toiminnoista tai motivaatio osallistua.

Vastaajien arvio nuorten tavoittamisen onnistumisesta yhdistyksessään

“Yksinäisyydestä, sosiaalisten tilanteiden haasteista kärsivät nuoret, joilla on vaikeuksia lähteä kotoa. Syrjäytyneet, arat. He eivät seuraakaan somea tai lue lehtiä, eivät hakeudu hoidon piiriin. Kynnys osallistumiselle on korkea ja sitoutuminen haastavaa.”

“Some varmasti olisi hyvä tapa tavoittaa nuoria. Nuorten keskuudessa sana myös leviää ja näin toimintaamme on tullut lisää nuoria.”

Tukityöllistettyjen työpanos on yhdistyksille tärkeä

Kolmas sektori on merkittävä osatyökykyisten työllistäjä. Hieman yli puolet vastaajista näki yhdistyksensä mahdollisuudet osatyökykyisten työllistämiseen vähintään melko hyviksi, vajaa viidennes melko ja neljännes erittäin vähäisiksi. Suurimmiksi haasteiksi osatyökykyisten työllistämisenä nähtiin taloudellisten ja henkilöstöresurssien puute sekä työllistämistoimiin liittyvät ehdot ja byrokratia.

Lähes puolessa yhdistyksistä oli tukityöllistettyjä työntekijöitä. Reilussa kolmanneksessa näistä yhdistyksistä työntekijöitä oli palkkatuetussa työssä sekä noin neljänneksessä kuntouttavassa työtoiminnassa ja työkokeilussa. Päihdeyhdistyksissä tukityöllistäminen oli yleisempää kuin mielenterveysyhdistyksissä. Lähes puolet vastaajista, joiden yhdistyksessä oli tukityöllistettyjä, piti tukityöllistettyjen työpanosta yhdistyksen toiminnan kannalta erittäin tärkeänä ja reilu kolmannes melko tärkeänä.

Vastaajien arvio yhdistyksensä mahdollisuudesta työllistää osatyökykyisiä

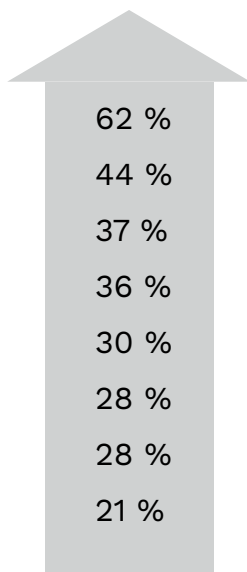

Osallistujamäärät kasvavat - entä resurssit?

Vastaajat arvioivat yhdistyksensä toiminnan ja osallistujamäärien kehitystä useammin myönteisesti kuin kielteisesti. Vajaa puolet vastaajista ennakoivat toiminnan laajenevan ja lähes kaksi kolmesta arvioi oman yhdistyksensä tavoittavan osallistujia ja asiakkaita kasvavassa määrin. Toiminnan henkilö- ja taloudellisten resurssien kehitykseen suhtauduttiin epäilevämmiin. Myös kohderyhmien tarvitsemien palvelujen pelättiin useammin huononevan kuin paranevan.

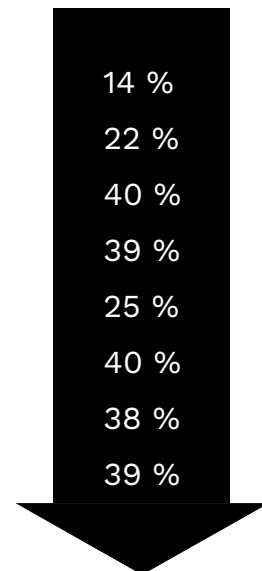
Vastaajien arviot yhdistyksensä tulevaisuuden kehityssuunnasta

Kasvaa/laajenee/paranee

Osallistujamäärä
Toiminta
Kohderyhmien hyvinvointi
Vapaaehtoisten määrä
Jäsenmäärä
Kohderyhmien palvelut
Työntekijöiden määrä
Taloudellinen tilanne

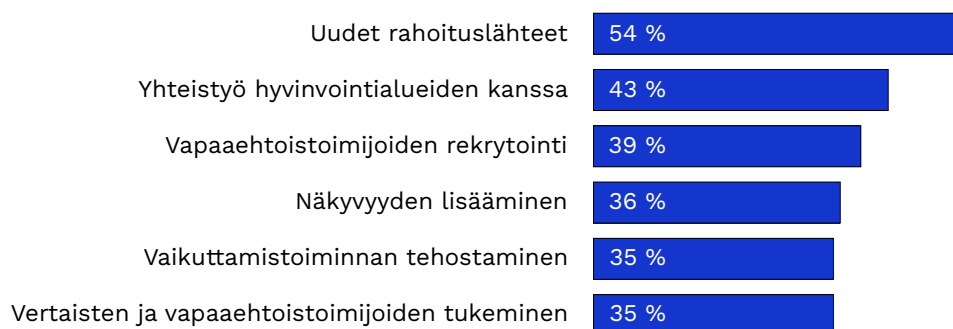
Vähenee/supistuu/heikentyy

Uusia rahoituslähteitä ja yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa

Hyvinvointialueuudistus ja avustuskäytäntöjen muutokset muokkaavat yhdistysten kehittämistarpeita. Vastaajien mainitsemat keskeisimmät tarpeet liittyivät rahoituspohjan laajentamiseen sekä yhteistyöhön hyvinvointialueiden ja kuntien kanssa. Vapaaehtoistoimijoiden mukaan saamiseen toivottiin uusia keinoja, samoin kuin toiminnan näkyvyyden vahvistamiseen ja vaikuttamistyön tehostamiseen. Päihdeyhdistyksissä korostui mielenterveysyhdistyksiä enemmän tarve vahvistaa yhdistyksen kilpailutus-, hanke- ja projektiosaimista.

Suuri kehittämistarve

TEKIJÄT:

Sari Jurvansuu, Janne Takala & Jouni Tourunen

A-klinikkasäätiö, Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma (MIPA 2.0), 22.11.2023.

Graafinen suunnittelu: Anna Makkonen

A-Kiltojen Liitto ry, A-klinikkasäätiö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, FinFami – Uusimaa ry, Irti Huumeista ry, Kuntoutussäätiö, Mielenterveyden keskusliitto, Rikoksettoman elämän tukisäätiö RETS, Sininauhaliitto, Suomen Klubitalot ry, Tampereen yliopiston sosiaalityön tutkinto-ohjelma ja Tukikohta ry.

A-klinikkasäätiö

Diak

Kuntoutussäätiö

RETS

Mielenterveyden keskusliitto

